

ĮVADAS

Džiaugiuosi galėdamas pristatyti skaitytojams seniausios Lietuvos priešistorės tyrinėjimams skirtą tradiciškai žaliąjį „Lietuvos archeologijos“ 31 tomą. Dauguma šio tomo autorių jauni tik pradedantys ar jau spėję pasižymėti Lietuvos ir kaimyninių kraštų tyrinėtojai. Jų darbai šioje knygoje apima labai plačią tematiką tiek geografinę ir chronologinę, tiek priešistorės tyrimų krypčių prasmėmis, kuo puikiausiai atspindėdami pastarojo dešimtmečio kiekybinį (tyrinėtojų skaičiaus ir temų įvairovės nepaliaujamas augimas), ir kokybinį (naujausių ir kokybiškų lauko ir kabinetinių tyrimų metodikų taikymas, tarpdisciplinarinių tyrimų vyravimas, įvairių teorinių paradigimų taikymas ir integracija į pasaulinę mokslo bendruomenę) šuolius akmens ir žalvario amžių tyrinėjimuose mūsų regione.

Vienas žymiausių Centrinės Rusijos finalinio paleolito ir mezolito tyrinėtojų Aleksejus Sorokinas straipsnyje „Etiudas apie „Rytų“ orientaciją“ išanalizuoja plačiai tarp Rytų Europos vėlyvojo paleolito tyrinėtojų paplitusio termino „rytų“, „rytinis“, vartojamo kalbant apie įvairiausias vėlyvojo paleolito kultūras, kilmę ir vartojimo tradiciją. A. Sorokinas pademonstruoja, kaip neatsakingas termino, atsieto nuo konkrečios medžiagos, naudojimas gali sukelti nemaža painiavos tyrinėtojų darbuose ir trukdyti tolesniam priešistorės pažinimui. Kartu archeologas apibrėžia, ką šis terminas turėtų reikšti iš tiesų. Jis turėtų atspindėti realias gyvenotojų grupių migracijas.

Baltarusių archeologo Vadimas Lakizos darbas skirtas Virvelinės keramikos kultūros palikimui Nemuno baseine. Atliktas didžiulis kruopštus darbas tyrinėtoju leido išskirti Nemuno baseine 2 kultūrinės tradicijas, 2 kultūrinės grupes: Berštų–Rusakovo grupę, kildintiną iš vietinės vėlyvosios neolitinės Ne-

muno kultūros, paveiktos Rutulinių amforų, Ankstyvosios Virvelinės keramikos kultūros ir Pamarių kultūros tradicijų ir Podgornajos grupę, sietiną su Vidurio Dnepro kultūra.

Tyrinėtojas iš Latvijos Nacionalinio istorijos muziejaus Normundas Grasis savo darbe, pasiremdamas kapų iš Selgos suteikta informacija, nagrinėja įvairius Virvelinės keramikos kultūros aspektus: skirtumus tarp pajūrio ir žemyninės dalies grupių ūkinyje, ideologiniame, socialiniame lygmenyse.

Jauna Klaipėdos Universiteto archeologė Jurgita Žukauskaitė straipsnyje išnagrinėjusi visą turimą informaciją apie Virvelinės keramikos kultūrai priskiriamus, kapus, pastebi, kad dalis jų susieti su VKK nepagrįstai ir padaro išvadą, kad vien tik suriesta kūno padėtis nėra pakankamas kriterijus šiai kultūrai priskirti visus neaiškius palaidojimus.

Agnė Čivilytė savo darbą paskyrė galbūt vienam iš pačių reikšmingiausių žalvario amžiaus radinių Rytų Baltijos kraštuose – Šernų žalvarinei statulėlei. Tyrinėtoja plačiai apžvelgia statulėlės galimos kilmės aplinkybes ir kuo detaliausiai išnagrinėja to meto Europos ir Artimųjų Rytų kontekstą. Nepaisydama abejonių dėl statulėlės atsiradimo Lietuvoje aplinkybių, autorė linkusi manyti, kad šis radinys atspindi Rytų Baltijos regiono, kaip tolimos periferijos integraciją į europinius socioekonominius ir dvasinius procesus žalvario amžiuje

Straipsnyje „Egzotinė titnago bei titnago pakaitalų žaliava Lietuvos akmens ir žalvario amžiaus gyvenvietėse“ pristatomi Lietuvos istorijos instituto, Geologijos ir geografijos instituto bei Pedagoginio universiteto mokslininkų grupės atliktų tyrimų pagal Lietuvos valstybinio mokslo ir studijų fondo paramą projektą „Silicitinės uolienos kaip žaliava priešistoriniams dirbiniams“, rezultatai. Projekto tikslas

buvo ištirti įvairių silicinių uolienu rūšių žaliavos šaltinius ir jų panaudojimą akmens ir žalvario amžiais Lietuvos teritorijoje.

Giedrė Motuzaitė-Matuzevičiūtė-Keen straipsnyje pristato archeobotaninių tyrimų Luokesų ežero I polinėje gyvenvietėje rezultatus. Žiedadulkių ir makrobotaninių liekanų analizė leido atkurti klimato ir gamtinės aplinkos raidą ežero apylinkėse, žmonių ūkio ypatumus.

Rimvydo Laužiko darbo objektas yra Lietuvos archeologijos mokslo ir mokslinės komunikacijos savirefleksija. Tyrinėtojo straipsnio tikslas – savirefleksijos metodikos pristatymas, kartu išanalizuojant

ir Lietuvos archeologijos mokslo ir mokslinės komunikacijos situaciją 2001 – 2005 m.

Publikacijų skyrelyje Vygandas Juodagalvis skelbia Zapsės 1-osios gyvenvietės tyrinėjimų rezultatus. Pagal radinius ir radiokarboninį datavimą išskirti 2 pagrindiniai gyvenvietės gyvavimo laikotarpiai: vėlyvasis mezolitas ir vidurinis–vėlyvasis žalvario amžius. Taip pat atsekti negausūs ankstyvojo neolito (?) gyventojų pėdsakai.

Norėčiau padėkoti autoriams ir visiems prisidėjusiems prie šio „Lietuvos archeologijos“ tomo pasirodymo. Tikiuosi ši puiki knyga susilauks nemenko specialistų ir visų besidominčių priešistore dėmesio.

Tomas OSTRUSKAS